HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חוץ מן [א]הערלה [ב]וכלאים [א]ר"א[ב] אומר אף החדש: **גמ'** מאי תלויה ומאי שאינה תלויה אילימא תלויה דכתיב בה ביאה ושאינה תלויה דלא כתיב בה ביאה והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהן ביאה ונוהגין בין בארץ בין בח"ל אמר רב יהודה ה"ק כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ מנה"מ [ג]דת"ר [1]אלה החוקים אלו המדרשות והמשפטים אלו הדינים אשר תשמרון זו משנה לעשות זו מעשה בארץ יכול כל המצות כולן לא יהו נוהגים אלא בארץ ת"ל כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אי כל הימים יכול יהו נוהגים בין בארץ בין בח"ל ת"ל בארץ אחר שריבה הכתוב ומיעט צא ולמד ממה שאמור בענין [2]אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' מה עבודת כוכבים מיוחדת שהיא חובת הגוף [ג]ונוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ אף כל שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל: חוץ מן הערלה והכלאים: איבעיא להו ר"א לקולא פליג או לחומרא פליג וה"ק ת"ק חוץ מן הערלה ומן הכלאים דהלכתא גמירי לה[ד] אע"ג דאיכא למימר חובת קרקע היא אבל חדש בארץ אין בח"ל לא מ"ט מושב לאחר ירושה וישיבה משמע ואתא ר"א למימר אף חדש נוהג בין בארץ בין בח"ל מ"ט מושב בכל מקום שאתם יושבים או דלמא לקולא פליג וה"ק ת"ק חוץ מן הערלה והכלאים דהלכתא גמירי לה וכ"ש חדש דמושב [ה]כ"מ שאתם יושבים משמע ואתא ר"א למימר חדש אינו נוהג אלא בארץ דמושב לאחר ירושה וישיבה משמע ומאי אף אקמייתא ת"ש דאמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר"א ר' ישמעאל היא [ו]דתניא ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי רבי ישמעאל אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות ונוהגת בין בארץ בין בח"ל א"ל שבת (א) ק"ו אתיא מה מצות קלות נוהגות בין בארץ בין בח"ל שבת חמירא לא כ"ש מדאמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר"א רבי ישמעאל ש"מ רבי אליעזר לחומרא פליג שמע מינה מכדי רבי ישמעאל אהיכא קאי אנסכים בנסכים

ביאה

חוץ מן הערלה והכלאים. שאע"פ שתלויות בארץ נוהגים אף בח"ל הערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים כדלקמן (דף לח:): **אף החדש.** מלאוכלו לפני העומר: **גמ' תלויה דכתיב בה ביאה.** שתלאה הכתוב בביאת הארץ כגון כי תבאו (ויקרא יט) כי יביאך (שמות יג): **תפילין ופטר חמור.** כתיב בהו והיה כי יביאך בפרשת קדש לי (שם): **ונוהגין בין בארץ בין כו'.** תפילין אשכחן בכמה דוכתין[ז] ברבנן אמוראי דבבל דמנחי תפילין[ח] (פטר חמור[ט] בפטר רחם תלה רחמנא): **חובת הגוף.** היינו אינה תלויה בארץ[י] אינה מוטלת לא על הקרקע ולא על גידוליו אלא על גופו של אדם כגון שבת תפילין עבודת כוכבים פטר חמור מילה עריות וכיוצא בהם: **חובת קרקע.** שמוטלת על הקרקע או[כ] גידוליו כגון תרומות ומעשרות חלה לקט שכחה ופאה שביעית חדש ערלה כלאים: **מנא ה"מ.** דחובת הגוף נוהגת בכל מושבות וחובת הקרקע אינה אלא בארץ: **תשמרון זו משנה.** שמביאה לידי מעשה דכתיב תשמרון לעשות: **אשר אתם חיים.** בין בארץ בין בח"ל: **לא ולמד.** על איזה מהם הכתוב אומר כל הימים אשר אתם חיים על האדמה: **ממה שאמור בענין.** דסמוך ליה אבד תאבדון וגו' דהיינו עבודת כוכבים [ל]ועליהם נתרבו כל מושבות כדכתיב כל הימים אשר אתם חיים ודבר הלמד מעניינו אחד מי"ג מדות היא ונלמד מכאן דכל חובת הגוף נוהגת אף בח"ל: **אבל חדש.** לא נהג ואע"ג דכתיב ביה [מ]ממושבותיכם בסיפיה דולחם וקלי וכרמל וגו'[נ] לאו למימרא בכ"מ שאתם יושבים אלא לומר שאף בארץ לא נתחייבו כל י"ד שנה שהיו בגלגל שכבשו ושחלקו עד שנתיישבו בה והכיר כל אחד את שלו: **או דלמא לקולא פליג.** דקאמר ת"ק חוץ מן הערלה והכלאים מהלכה וכ"ש חדש דכתיב ביה מושבות ומשמע כ"מ שאתם יושבים ואתא ר"א למימר אף החדש הוא מן המצות התלויות בארץ ואין נוהג אלא בארץ דמושב לאחר ירושה וישיבה משמע: **אקמייתא.** לא קאי אחוץ אלא אכל מצוה התלויה בארץ: **מאן ת"ק.** דמתני' דפליג אדר"א: **ר' ישמעאל היא.** דשמעינן ליה דאמר מושב לאחר ירושה וישיבה הוא ואין חדש נוהג אלא בארץ ואתא ר"א למימר אף החדש נוהג כערלה וכלאים ונוהג בכל מושבות אלמא לחומרא פליג: **ללמדך שכ"מ כו'.** גבי פרשת נסכים קאי בפרשת שלח לך דכתיב[ס] כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה לה' וגו' ויליף ר' ישמעאל בשחיטת קדשים[ע] (דף קיא.) מקרא דלא בא הכתוב אלא להטעינם נסכים לבמות ציבור ולא לבמות יחיד ונפקא ליה מדכתיב[פ] אשר אני נותן לכם בבמה הנוהגת לכולכם הכתוב מדבר הלכך על כרחך האי מושבותיכם לאו כ"מ שאתם יושבים משמע דאין במת ציבור אלא במקום אחד אלא האי מושב דכתיב אתא קרא לאשמועינן דאף בבמת גלגל שהיה שם מזבח הנחשת כל י"ד שנה שכבשו וחלקו והיא במת ציבור לא נתחייבו בנסכים אבל משבאו לשילה דהיינו לאחר ירושה וישיבה נתחייבו בנסכים ושוב לא פסקו נסכים מבמות ציבור ואפילו משחרבה שילה והיתה במת ציבור בנוב וגבעון והיינו דקאמר ללמדך שכ"מ כו' כלומר מדפריש לך קרא במה הנוהגת בכולכם ש"מ מושב דכתיב בנסכים לאו כ"מ משמע דא"כ הויא לה במת יחיד הנעשית בכ"מ בשעת היתר הבמות: **והרי שבת.** נאמר בה [צ]לא תבערו וגו' ונוהגת בכ"מ אף מושבותיכם דנסכים בכ"מ קאמר ובבמת יחיד הנוהגת בכל מושבות הכתוב מדבר והאי דתלייה בביאת הארץ ה"ק עד עכשיו הייתם במשכן שהבמות נאסרו ועדיין לא הקרבתם נסכים אלא בבמות ציבור ומשתבואו לארץ כל י"ד שנה שלא הוקבע משכן שילה והיו שוכנים בגלגל טרודים במלחמה וקי"ל שהותרו הבמות בא כתוב זה ללמדנו כי תבואו אל הארץ ותהא במת יחיד מותרת אף היא תטעון נסכים והכי איתא בזבחים (שם):

ביאה

בניסן שלא יאכל מהם ומספק אין לאסור כל השעורים כיון דרוב השעורים נזרעו קודם ט"ז בניסן ובירושלמי נמי משמע דחדש נוהג אף בשל עובדי כוכבים דפריך עלה דמתני' דקתני אף החדש אמאי לא תני חלה ומשני לפי שאינה בשל עובדי כוכבים משמע דחדש דקתני במתניתין נוהג בשל עובדי כוכבים: **הרי תפילין ופטר חמור.** פירש בקונטרס דנוהג בח"ל דהא אשכחן בכמה דוכתין ברבנן אמוראי דבבל דמנחי תפילין וכן מצינו בבכורות (דף יא.)[ק] דרמי בר חמא דהיה מבבל היה לו פטר חמור וא"ת דלמא מדרבנן הוו עבדי וי"ל דמ"מ פריך שפיר דכי נמי מדרבנן הוו עבדי מ"מ הוה ליה למיתניה במתני' חוץ מתפילין ופטר חמור דהא חשיב ערלה במתני' דמשמע בסמוך דאינו אלא מדרבנן דקתני יורד ולוקח וכו' וא"ת היכי תיסק אדעתיה למימר דמצוה התלויה בארץ אינה אלא א"כ נאמר בה ביאה והרי כלאים דלא כתיב בהו ביאה וקרי ליה במתני' תלויה בארץ וי"ל דלעולם היה יודע דמצוה שהיא חובת הקרקע נקראת תלויה בארץ אע"ג דלא כתיב בה ביאה אלא הוה סלקא דעתיה דאף אותה שאינה חובת קרקע אלא חובת הגוף אי כתב בה ביאה הויא נמי נקראת תלויה בארץ ולהכי פריך הרי תפילין ופטר חמור: **ה"ג צא ולמד** ממה שכתוב בענין מה עבודת כוכבים מיוחדת. ול"ג עבודת כוכבים בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה שהרי יצאת לומר אבד תאבדון: **ללמדך שכ"מ שנאמר בו מושב.** פירש בקונטרס דגבי פרשת נסכים קאי דכתיב כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה וגו' ויליף ר' ישמעאל מקרא דלא בא הכתוב אלא להטעינן נסכים לבמת צבור ואפילו קרבן יחיד בבמת צבור כדמשמע לקמן (עמוד ב) אבל לא קרבן יחיד בבמת יחיד ונפקא לן מדכתיב בהאי פרשת נסכים אשר אני נותן לכם משמע בבמה הנוהגת בכולכם הכתוב מדבר הלכך ע"כ האי מושבותיכם לא משמע כל מקום שאתם יושבים דאין במת צבור אלא במקום אחד א"כ [ר]ממושבותיכם דכתיב אתא לאשמועינן דאף במת גלגל שהיה שם מזבח הנחשת כל י"ד שנה שכבשו וחלקו והיא במת צבור לא נתחייבו בנסכים אלא דוקא[ש] עד שבאו לשילה דהיינו אחר ירושה וישיבה ונתחייבו בנסכים ושוב לא פסקו נסכים מבמת צבור אפילו משחרבה שילה [ת]היתה במת צבור בנוב וגבעון[א] והיינו דקאמר ללמדך שכ"מ כו' כלומר מדפירש לן קרא במה הנוהגת בכולכם ש"מ מושבותיכם דכתיב בנסכים לאו כל מקום משמע דא"כ הוי לה במת יחיד הנעשית בכ"מ בשעת היתר הבמות עכ"ל: **והרי שבת שנאמר בה מושבות.** פי' בקונטרס דכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת ולא נהירא דהא איצטריך לדרשא אחרינא כדדרשינן בפ"ק דשבת (דף כ.[א]) בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורות בית המוקד[ב] וע"ק דקאמר בסמוך[ב] סד"א הואיל בעניינא דמועדות כתיב והאי קרא לא כתיב בעניינא דמועדות לכך נראה דקרא אחרינא הוא דכתיב שבת היא לה' בכל מושבותיכם בפרשת אמור אל הכהנים[ג] גבי מועדות:

במאי

מסורת הש"ס

א) [לקמן לט.], ב) [רבי אליעזר. (רש"ל, וכ"ה בדפו"ר בהמשך העמוד. ולקמן לט ע"א מוכח דהוא רבי אליעזר הגדול)], ג) ספרי פ' ראה, ד) [לקמן לח ע"ב], ה) [מנחות פד.], ו) ספרי פרשה שלח לך, ז) [מכות יא ע"א. מנחות לז ע"ב], ח) רש"א מ"ז, ט) [יש להוסיף: דהא. (רש"ל. וכ"ה ברש"י שבר"ף. ועי' מהרש"א)], י) [ברש"י שבר"ף: שאינה], כ) [ברש"י שבר"ף: או על גידוליו. וכצ"ל. (רש"ל)], ל) [בדפו"ר: ועלי', וצ"ל ועליה], מ) [צ"ל מושבותיכם בסופיה. (רש"ש)], נ) [ויקרא כג], ס) [במדבר טו, ב - ג], ע) [זבחים], פ) [במדבר טו, ב], צ) [שמות לה, ג], ק) [לפנינו איתא רב נחמן בריה דרב יוסף], ר) [צ"ל מושבותיכם דכתב. (רש"ש)], ש) [ברש"י: משבאו. ואצ"ל דוקא אחר שבאו], ת) [ברש"י ובמהרש"א: והיתה], א) [ושם סוד"ה למשרי], ב) [בעמוד ב], ג) [ויקרא כג, ג],

* * *

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה: דברים יב א

2. אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבת מק"ו אתיא:

* * *

מוסף תוספות

א. אע"ג דרבי ישמעאל אמר להטעינה נסכים לבמה גדולה ודריש מושבות לאחר ירושה וישיבה ואז נאסרו הבמות שבאו לשילה מ"מ אח"כ בנוב וגבעון מודה ר"י דבמות ציבור טעונה נסכים. תוס' זבחים קיא. ועי' מהרש"א. ב. לשכה גדולה היא שהכהנים מתחממין שם במדורת אש הנסקת תמיד מפני שמהלכין על רצפת שיש בעזרה. רש"י שבת יט:

עין משפט נר מצוה

תא א מיי' פ"י מהל' מאכלות אסורות הל' י סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ח:

תב ב מיי' שם הלכה ח [ופ"ה מהל' כלאים הל' ג ד] טוש"ע שם סי' רצו סעי' [א] סט:

תג ג מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הלכה א סמג עשין טז:

* * *

מוסף רש"י

החוקים אלו המדרשות. שדורשין בפירקא שיש בהן הוראה (כריתות יג:). **לאחר ירושה וישיבה משמע.** לאחר שקבעו משכן בשילה הוא **דנתחייבו** (זבחים קיא. וע"ש קיב: ד"ה באו לשילה).